

EURÓPAI SZOCIÁLIS ALAP PLUSZ

Az Európai Szociális Alapot (ESZA) a Római Szerződés hozta létre azzal a céllal, hogy javítsa a munkavállalói mobilitás és a foglalkoztatás lehetőségeit. Feladatait és operatív szabályait később felülvizsgálták, hogy azok tükrözzék a tagállamok gazdasági és foglalkoztatási helyzetében bekövetkezett fejleményeket, valamint az uniós szinten meghatározott politikai prioritások alakulását.

JOGALAP

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 46. cikkének d) pontja, 149. cikke, 153. cikke (2) bekezdésének a) pontja, 164. cikke, 175. cikke (3) bekezdése és 349. cikke.

CÉLKITŰZÉSEK

Az Európai Szociális Alap Plusz (ESZA+) célja a tagállamok támogatása a Covid19-világjárvány okozta válság kezelésében, a magas foglalkoztatási szintek és a méltányos szociális védelem elérésében, valamint a zöld és digitális gazdaságra való átállásra készen álló, képzett és reziliens munkaerő kifejlesztésében. Az ESZA+ a humánbefektetést szolgáló legfőbb uniós eszköz.

EREDMÉNYEK

A. Korábbi programozási időszakok

Az ESZA volt az első strukturális alap. Az kezdeti időszak során (1970-ig) a gazdasági szerkezetátalakítás által érintett munkavállalóknak nyújtott szakképzési és letelepedési támogatások költségeinek 50%-át visszatérítette a tagállamoknak. Összesen több mint kétmillió személynek nyújtott segítséget ebben az időszakban. 1971-ben egy tanácsi határozat számottevően növelte az Alap forrásait, 1983-ban pedig egy új reform (a [83/516/EGK tanácsi határozat](#)) az Alapnak azokra a fellépéseire összpontosított, amelyek a fiatalok munkanélkülisége elleni küzdelemre, valamint a leginkább szűkséget szenvedő régiókra irányultak. Az [Egységes Európai Okmány \(1986\)](#) – azáltal, hogy beillesztette az [Európai Közösséget létrehozó szerződésbe](#) a Közösségen belül elérendő gazdasági és társadalmi kohézió célkitűzését – megteremtette a feltételeket egy alapvető reformhoz, amelynek célja a strukturális alapok programozása és működése terén egy koordinált megközelítés bevezetése volt. A [Maastrichti Szerződés](#) kiterjesztette az ESZA-támogatások hatáskörét, hogy az „az ipari változásokhoz és a termelési rendszerben bekövetkező változásokhoz való alkalmazkodásra” is kiterjedjen. Az 1994-től 1999-ig tartó

következő programozási időszakra a gazdasági és társadalmi kohézióhoz rendelt finanszírozást megkétszerezték.

A 2000–2006-os programozási időszakban az [Agenda 2000](#) keretében a strukturális alapok általános kerete leegyszerűsödött. Ami a 60 milliárd eurós költségvetési támogatással rendelkező ESZA-t illeti, azzal a kettős feladattal bízták meg, hogy mind a kohéziós politikához, mind pedig az [európai foglalkoztatási stratégia](#) végrehajtásához járuljon hozzá (2.3.3.). Társfinanszírozta továbbá az EQUAL közösségi kezdeményezést, amely a munkaerőpiacon tapasztalható hátrányos megkülönböztetés és hátrányok kezelését célzó innovatív, nemzetek feletti projektekre összpontosított.

A 2007 és 2013 közötti programozási időszakra már csak három strukturális alap maradt: az ESZA, az Európai Regionális Fejlesztési Alap és a Kohéziós Alap. Ezek együttesen valósítják meg a konvergenciacélkitűzéseket (a források 81,5%-a), a regionális versenyképességet és a foglalkoztatást (a források 16%-a), valamint a területi együttműködést (a források 2,5%-a).

A strukturális alapok forrásait olyan képlet alapján osztják szét a tagállamok között, amely figyelembe veszi a népességet (és a népsűrűséget), a regionális jólétet, a munkanélküliséget és a képzettségi szintet. Ezt egy adott időszakra szóló többéves pénzügyi keret megtárgyalásakor tárgyalják meg a tagállamok. A strukturális alapok egyik fő jellemzője az addicionalitás elve, amely szerint a tagállamok a hazai kiadásokat nem helyettesíthetik a strukturális alapokkal, ha az adott tevékenységet mindenképpen elvégezték volna.

B. 2014–2020-as programozási időszak

1. Öt strukturális alap, amelyekre közös szabályok vonatkoznak

A 2014 és 2020 közötti programozási időszakra szóló öt európai strukturális és beruházási alap, vagyis az ERFA, az ESZA, a Kohéziós Alap, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap és az Európai Tengerügyi és Halászati Alap közös szabályozás alá tartozott, amelyet a 2013. december 17-i [1303/2013/EU rendelet](#) határozott meg. Ezen túlmenően az egyes alapokra vonatkozó rendelkezések határozták meg a fellépési területeket és az egyéb részleteket. A 2013. december 17-i [1304/2013/EU rendelet](#) határozta meg az ESZA feladatát, az általa nyújtott támogatás hatályát, az egyedi rendelkezéseket és a támogatható kiadások típusait.

74 milliárd eurós előirányzatával az ESZA olyan, a tagállamok által javasolt és bizottsági határozattal jóváhagyott nemzeti vagy regionális operatív programokat társfinanszírozott, amelyek a 2014–2020-as többéves pénzügyi keret hétéves időszaka alatt futottak.

Középpontjában a következő négy tematikus célkitűzés állt:

- a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése;
- a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem;

- az oktatásba, a képzésbe és szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében;
- a hatóságok és az érdekelt felek intézményi kapacitásának javítása, és hatékony közigazgatás.

Az Európai Szociális Alap szerepét az összes kohéziós finanszírozás minimum 23,1%-át kitevő kötelező részesedés révén megerősítették a 2014–2020 közötti időszakra. Az Alap évente mintegy 10 millió embernek segített abban, hogy munkát találjon vagy fejlessze készségeit annak érdekében, hogy a jövőben munkát találhasson.

2. Az Európai Szociális Alap és az ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezés

Az ESZA-rendelet magában foglalja az ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezést (YEI), amelynek teljes költségvetése a 2014 és 2020 közötti időszakra 8,8 milliárd EUR volt. Finanszírozása három forrásból történik: nemzeti ESZA előirányzatok, külön uniós előirányzatok és az ESZA-rész nemzeti társfinanszírozása. A kezdeményezés az oktatásban vagy képzésben nem részesülő, munkanélküli fiatalokat (NEETs) támogatja azokban a régiókban, ahol a munkanélküliségi arány 25% felett van.

3. Covid19 és Ukrajna megszállása

2020 áprilisában a Bizottság két intézkedéscsomagot indított el: a koronavírusra való reagálást célzó beruházási kezdeményezést és a koronavírusra való reagálást célzó beruházási kezdeményezés pluszt, amelyek célja az uniós strukturális alapoknak a válságra való reagálás céljából történő mobilizálása. A Parlament és a Tanács gyorsan elfogadta a két javaslatot. Nem biztosítottak új uniós pénzügyi forrásokat, de rugalmasság biztosítottak a meglévő, el nem költött források felhasználása terén ott, ahol azokra a legnagyobb szükség van. A 2020–2021-es időszakban lehetőség volt a társfinanszírozás 100%-ra történő növelésére. 2020 májusában a Bizottság benyújtotta a REACT-EU (kohéziós célú és az európai területeknek nyújtott helyreállítási támogatás) javaslatot, amely az ERFA-n, az ESZA-n és a leginkább rászoruló személyeket támogató európai segítségnyújtási alapon keresztül további 50,6 milliárd EUR összegű beruházást biztosít, amelyből 19,45 milliárd EUR az ESZA-hoz kerül. A tagállamoknak 2023 végéig kell elkölteniük ezeket a forrásokat. Az ESZA elsődleges szerepet játszott a Covid19-válságra való azonnali reagálásban a szociális szolgáltatások támogatása, az érintett ágazatokban a foglalkoztatás – többek között a csökkentett munkaidős rendszerek révén – történő fenntartása, a kiszolgáltatott csoportok védelme, valamint az egészségügyi személyzet, az informatikai eszközök és az egyéni védőeszközök bérének finanszírozása révén.

Az [európai menekültekre irányuló kohéziós fellépés](#) (CARE, 2022. április 6.) és a közös szabályokat és a FEAD-rendeletet módosító [CARE Plus](#) csomag (2022. április 12.) további rugalmasságot biztosított a 2014–2020-as kohéziós politika számára, figyelembe véve az Oroszország katonai inváziójából eredő migrációs kihívások kezelésének sürgősségét.

C. 2021–2027-es programozási időszak

1. A 2021–2027-es időszak közös rendelkezéseiről szóló rendelet (CPR)

2018. május 29-én a Bizottság [elfogadta](#) a 2021 és 2027 közötti időszakra vonatkozó közös rendelkezésekről szóló rendeletre irányuló javaslatát. A közös rendelkezésekről

szóló rendeletjavaslathoz a Bizottság 2020. január 14-én módosító javaslatot terjesztett be annak érdekében, hogy a rendeletbe felvegyék a Méltányos Átállást Támogató Alapot. A Covid19-járványt követően 2020. május 28-án [további módosításokat](#) javasolt. A rendeletet a Parlament 2021. június 23-án, második olvasatban elfogadta. A végleges jogi aktust június 24-én írták alá ([\(EU\) 2021/1060 rendelet](#)).

A közös rendelkezésekről szóló rendelet nyolc megosztott irányítás alá tartozó alapra – az ESZA+-ra, az ERFA-ra, a Kohéziós Alapra, a Méltányos Átállást Támogató Alapra, az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra Alapra, a Menekültügyi és Migrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a Határigazgatási és Vízügyeszközre – vonatkozó pénzügyi szabályokat állapít meg. Megállapítja továbbá az első öt említett alapra – köztük az ESZA+-ra – alkalmazandó közös rendelkezéseket. A CPR azonban nem alkalmazandó az ESZA+ foglalkoztatási és szociális innovációs ágára, mivel mind közvetlen, mind közvetett irányítás alatt áll.

2. ESZA+

A Bizottság 2018. május 2-án előterjesztette a 2021–2027-es többéves pénzügyi keretre irányuló javaslatát. A javaslat 101 milliárd EUR költségvetéssel tartalmazta az ESZA+ megújítását. Az ESZA+ egyesíti az ESZA, a YEI, a FEAD, a foglalkoztatás és a szociális innováció európai programja (EaSI) és az Európai Egészségügyi program célkitűzéseit. A Covid19-válsággal összefüggésben a Bizottság bejelentette, hogy a következő többéves pénzügyi keretben külön egészségügyi programot vezet be „Az EU az egészségügyért” elnevezéssel. 2020. május 28-án a 2021–2027-es időszakra vonatkozó felülvizsgált többéves pénzügyi keret és a helyreállítási csomag részeként módosított javaslatot tett közzé az ESZA+-rendeletre vonatkozóan, amelynek hatálya nem terjedt ki az egészségügyi programra. A Parlament 2019. április 4-én alakította ki első olvasatbeli álláspontját, 2021. június 8-án pedig második olvasatban elfogadta azt. A végleges jogi aktust június 24-én írták alá ([\(EU\) 2021/1057 rendelet](#)). Az ESZA + teljes költségvetése csaknem 99,3 milliárd EUR.

Az ESZA+ konkrét céljai a következők:

- a foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás, az oktatás és a társadalmi befogadás szakpolitikai területeinek támogatása, nevezetesen a szegénység felszámolásának elősegítése révén, hozzájárulva ezáltal a szociális jogok európai pillérének végrehajtásához;
- a digitális és zöld átállás támogatása, munkahelyteremtés az intelligens szakosodáshoz szükséges készségek révén, valamint az oktatási és képzési rendszerek javítása;
- ideiglenes intézkedések támogatása rendkívüli vagy szokatlan körülmények esetére (pl. csökkentett munkaidős rendszerek finanszírozása aktív intézkedésekkel való kombinálásuk előírása nélkül, vagy az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés biztosítása, többek között a társadalmi-gazdasági szempontból nem feltétlenül kiszolgáltatott személyek számára).

Az ESZA+ rendelkezései a következőket foglalják magukban:

- A költségvetésben valamennyi tagállamnak foglalkoznia kell a fiatalok munkanélküliségével. Azokban a tagállamokban, ahol a NEET-fiatalok száma

megaladja az uniós átlagot, az alap 12,5%-át az ifjúsági munkanélküliség felszámolására kell fordítani.

- A költségvetés legalább 25%-át a társadalmi befogadás előmozdítására kell fordítani, beleértve a nem uniós állampolgárok integrációját is.
- A költségvetés legalább 3%-át élelmiszersegélyre és alapvető anyagi támogatásra kell fordítani a leginkább rászorulóknak számára.
- Valamennyi tagállamnak megfelelő összeget kell elkülönítenie ESZA+-forrásaiból a gyermekgarancia végrehajtására a gyermekszegénység elleni küzdelemre irányuló célzott intézkedések támogatására. Azokban a tagállamokban, amelyekben a gyermekszegénység szintje meghaladja az uniós átlagot, az ESZA +-források legalább 5%-át e probléma kezelésére kell fordítani.
- Megfelelő forrásokat kell elkülöníteni a szociális partnerek és a civil társadalom kapacitásépítésére a tagállamokban, és az alap legalább 0,25%-át az országspecifikus ajánlásokban előírt esetekben kell allokálni.
- A jogszabály tartalmaz egy az alapvető jogok tiszteletben tartásáról szóló cikket, amely hangsúlyozza, hogy valamennyi fellépést az Európai Unió Alapjogi Chartájának megfelelően kell kiválasztani és végrehajtani.

Ahhoz, hogy a kohéziós politika forrásaiból részesülhessenek, minden tagállamnak partnerségi megállapodást kell készítenie. Ez a beruházások programozására vonatkozó stratégiai dokumentum, amely meghatározza a nemzeti hatóságok terveit az ERFA, az ESZA+, a Kohéziós Alap, a MÁTA és az ETHAA felhasználására vonatkozóan. Tartalmazza az egyes programok indikatív éves pénzügyi allokációját.

3. Az ESZA+-t kiegészítő munkaerő-piaci integrációs eszközök

Az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alapot (EGAA) a versenyképességi, nem pedig a kohéziós politika eszközeként hozták létre a 2007–2013-as többéves pénzügyi keretben, hogy a világkereskedelmi minták globalizáció miatti megváltozása folytán elbocsátott munkavállalók számára támogatást nyújtson. Míg az ESZA+ az emberek munkaerőpiacon tartása, illetve oda történő visszalépése hosszú távú strukturális célkitűzésének megvalósítását célozza, addig az EGAA olyan egyedi vészhelyzetek esetén nyújt korlátozott idejű támogatást, mint a globalizáció miatt bekövetkező tömeges leépítések.

A gazdasági és pénzügyi válság miatt az EGAA-rendeletet (az [1927/2006/EK rendelet](#)) ideiglenesen, 2011 végéig módosították, hogy lehetővé váljon a válság miatti elbocsátásokat követően nyújtott támogatás és 50–65%-os mértékű társfinanszírozás nyújtása. Ez a változás átkerült a 2014–2020-as időszakra vonatkozó EGAA rendeletbe ([1309/2013/EU rendelet](#)), és magában foglalja a globális pénzügyi és gazdasági válságból, valamint a globalizációból eredő elbocsátásokra vonatkozó intézkedéseket. A 2014–2020-as időszakra a hatályt kiterjesztették a kedvezményezett új kategóriáira is, például az önálló vállalkozókra, az ideiglenes munkavállalókra és a határozott időre alkalmazott munkavállalókra. Megegyezés nélküli brexit esetére 2019-ben módosították az EGAA-rendeletet annak érdekében, hogy segítséget nyújtsanak az EU-27 fennmaradó részében azon munkavállalóknak

és önálló vállalkozóknak, akik elveszítenék munkahelyüket, ha az Egyesült Királyság megállapodás nélkül lépne ki ((EU) 2019/1796 rendelet).

2018. május 30-án a Bizottság a [2020 utáni időszakra vonatkozóan új, felülvizsgált EGAA-ra](#) tett javaslatot, amelynek maximális éves kerete 200 millió EUR lesz, a 2021–2027-es többéves pénzügyi keret felső határain kívül. A javaslat kiterjeszti a hatályt azokra a munkavállalókra, akik az alacsony szénfelhasználású gazdaságra való átállás, az automatizálás vagy a digitalizáció miatt veszítik el munkahelyüket, és 500-ról 250-ra csökkenti az EGAA aktiválásának küszöbértékét. 2020. május 27-én az európai gazdaságélénkítési terv keretében a Bizottság azt javasolta, hogy az éves maximális összeget emeljék meg. A Parlament és a Tanács második olvasatban jóváhagyta a szöveget, a végleges jogi aktust pedig április 28-án írták alá ((EU) 2021/691 rendelet). Az EGAA éves költségvetése 210 millió euró a 2021–2027 közötti időszakra.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

Az Európai Parlamentnek az Európai Szociális Alapra gyakorolt befolyása az évek során egyre bővült. A Maastrichti Szerződés értelmében hozzájárulását kellett adnia az alapokra vonatkozó általános rendelkezésekhez. A [Lisszaboni Szerződés](#) hatálybalépése óta a rendes jogalkotási eljárást kell alkalmazni az általános szabályok elfogadására. A Parlament úgy véli, hogy az ESZA az Unió legfontosabb eszköze a munkanélküliség leküzdéséhez. Ezért mindig is támogatta az Alap hatékony működtetését, valamint egyszerűbb jogszabályokra és eljárásokra szólított fel, amelyek javíthatnák az ESZA fellépéseinek hatékonyságát és minőségét.

A Parlament úgy módosította a rendelettervezet szövegét, hogy az ESZA-támogatások alkalmazási körét – a kiszolgáltatott csoportok foglalkoztatáshoz való hozzáféréseinek megkönnyítése révén – kiterjessze a férfiak és nők közötti egyenlőtlenségek, a hátrányos megkülönböztetés és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemre. Támogatta a Bizottság javaslatát az ESZA gazdasági válságkezeléshez való hozzájárulásáról, és [2010. október 7-i állásfoglalásában](#) a Parlament arra szólított fel, hogy az ESZA az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek fő hajtóerejét képezze.

A Parlamentnek köszönhetően a 2014–2020-as programozási időszakban az ESZA a globális uniós kohéziós finanszírozás 23,1%-át tette ki, és minden tagállam ESZA-részesedésének 20%-át a társadalmi befogadást szolgáló intézkedésekre kellett fordítani.

A 2014-ben kezdődött menekültáradat kapcsán a Parlament [2016. július 5-i állásfoglalásában](#) rámutatott, hogy a szakmai beilleszkedés egy lépés a társadalmi befogadás felé és hogy az európai munkaerő-piaci integráció céljára a migránsok számára is rendelkezésre áll az ESZA. A Bizottság ezen aggályokat fontolóra vette a 2021–2027-es többéves pénzügyi keret ESZA+ vetületére irányuló javaslatban, és konkrét hivatkozást iktatott be a migránsokra és munkaerő-piaci integrációjukra, mint az ESZA+ prioritásaira.

Emellett a 2021 és 2027 közötti ESZA+ tekintetében a Parlament módosításai között szerepel az élelmiszer- és anyagi támogatás elkülönített finanszírozásának növelése, a szociális partnerek kapacitásépítésének megfelelő finanszírozása,

valamint biztosítékok annak biztosítása érdekében, hogy az uniós forrásokból finanszírozott projektek teljes mértékben tiszteletben tartsák az alapvető jogokat.

A témával kapcsolatos további információkért látogasson el a [Foglalkoztatási és Szociális Bizottság honlapjára](#).

Monika Makay
10/2023

